AVİM Yorum • No: 2010 / 5 • Ocak 2010

TÜRKİYE-ERMENİSTAN PROTOKOLLERİNİN GELECEĞİ

Ömer Engin LÜTEM

Ermenistan Anayasa Mahkemesi'nin 12 Ocak tarihli kararının, bazı yorumlar getirerek, Türkiye- Ermenistan protokollerinin içini boşalttığını bir önceki yazımızda belirtmiştik. Buna neden başvurulmuştur? Bu sorunun cevabını Ermenistandaki iç gelişmelerde aramak gerekmektedir. Başkan Sarkisyan, selefinin izlediği politikanın Ermenistanı Kafkaslarda izole ettiği noktasından hareketle, bu duruma bir son verebilmek amacıyla, Türkiye ile anlaşarak Türk sınırını açtırmayı amaçlamış ve uzun ve çetin müzakereler sonucunda 10 Ekim 2009 tarihinde iki ülke arasındaki başlıca sorunları ele alan iki protokol imzalanmıştı. Ancak geçen Nisan ayında tarafların ilişkilerini normalleştirmek için bir yol haritası üzerinde anlaştıklarını bildirmelerinden itibaren Ermenistanda ve Diasporada, gittikçe artan bir şekilde, protokollere karşı bir muhalefet doğmuş ve bunun ilk adımı olarak Taşnaklar on yıldan beri içinde yer aldıkları Hükümet koalisyonundan çekilmişlerdir. Diasporanın büyük bir bölümünün de protokollere karşı olduğu Başkan Sarkisyanın Ekim ayı başında bazı ülkelere yaptığı ziyaretlerden anlaşılmıştır. Ermenistandaki muhalefet partileri de esas itibariyle protokollere karşıdır. Bazı kamuoyu yoklamaları da aynı eğilimi göstermektedir. Türkiyenin protokollerin onaylanmasını Karabağ sorununda olumlu gelişmeler olmasına bağlaması da protokollere olan karşıtlığı arttırmıştır. Ermenistan Devlet Başkanının ve koalisyon hükümetinin büyük ortağı olan Cumhuriyetçi Partinin bu muhalefetten etkilendiği görülmektedir. Ancak, başta Rusya ve ABD olmak üzere, diğer bazı ülkelerden gelecek olumsuz tepkiler nedeniyle protokollerden vazgeçilmesi uygun görülmemiş bunun yerine protokollerinin bazı maddelerinin geçersiz kılınmasına çalışılmıştır. Bu konuda kullanılan araç Ermenistan Anayasa Mahkemesidir. Mahkeme 12 Ocakta aldığı bir kararda protokollerin bazı maddeleri hakkında görüş bildirmiş, bu görüşler saklı kalmak kaydıyla protokollerin anayasaya uygun olduğunu ifade etmiştir. Bu görüşler, kısaca, protokollerin soykırım konusunu tartışmasını, Türkiyenin Ermenistanla olan sınırının nihai olarak tanınmasını öngörmediği ve ayrıca protokollerin Karabağ sorunu ile ilgili olmadığı şeklinde özetlenebilir. Bu hususlar protokollere karşı Ermenistanda ve Diasporada ileri sürülen başlıca eleştirileri, ilke olarak, ortadan kaldırmaktadır. Bu nedenle, Protokoller nedeniyle bozulmuş olan Ermenistan- Diaspora ilişkilerinin düzelmesi, Diasporanın soykırım iddialarını artık daha güçlü bir şekilde sürdürmesi beklenmektedir. Türkiyeye gelince, protokollerde en fazla önem verilen hususlar Ermenistan Anayasa Mahkemesinin kararıyla fiilen geçersiz kılınmıştır. O nedenledir ki başta Başbakan ve Dışişleri Bakanı olmak üzere Türkiyede Ermenistan Anayasa Mahkemesinin kararı eleştirmiş ve kabul edilemez bulunmuştur. Böylelikle Türkiye-Ermenistan ilişkilerini normalleştirme çabaları, şimdilik olsun, bir sonuca ulaşmamış görülmektedir. Ermenistan

Anayasa Mahkemesi kararının sakıncaları bir şekilde ortadan kaldırılmadığı takdirde Türkiyenin protokolleri onaylamayacağı anlaşılmaktadır. Buna karşın Ermenistan Parlamentosu artık protokolleri rahatlıkla kabul edebilir. Bu durumda, Türkiye- Ermenistan ilişkilerinin normalleştirilmesi için ciddi çaba göstermiş olan ABD, AB ve hatta Rusyanın protokolleri onaylaması için Türkiyeye baskı yapmaları beklenebilir.

Yazar Hakkında :

Atıfta bulunmak için: LÜTEM, Ömer Engin. 2026. "TÜRKİYE-ERMENİSTAN PROTOKOLLERİNİN GELECEĞİ ." Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM), Yorum No.2010 / 5. Ocak 24. Erişim Kasım 01, 2026. https://avim.org.tr/public/tr/Yorum/TURKIYE-ERMENISTAN-PROTOKOLLERININ-GELECEGI

Süleyman Nazif Sok. No: 12/B Daire 3-4 06550 Çankaya-ANKARA / TÜRKİYE
Tel: +90 (312) 438 50 23-24 • **Fax**: +90 (312) 438 50 26
@avimorgtr
https://www.facebook.com/avrasyaincelemelerimerkezi
E-Posta: info@avim.org.tr
http://avim.org.tr

© 2009-2025 Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM) Tüm Hakları Saklıdır